

Co możesz zrobić, gdy zobaczysz fałszywe wiadomości?

Przygotowaliśmy krótki poradnik, który opiera się na hasle:

[# Oznacz

Odpowiedzialnie udostępniaj
Zrozum cel
nie wierz krzykliwym nagłówkom
analizuj treść
Czekaj, aż emocje opadną
Zgłoś dezinformację

Koronawirus a dezinformacja

Koronawirus (COVID-19) i dezinformacja mają jeden wspólny mianownik: **blyskawicznie się rozprzestrzeniają**. Kiedy tylko w mediach pojawiły się doniesienia o epidemii, nie musieliśmy czekać długo na *fake newsy* na jej temat. Do połowy marca portal EUvsDisnfo odnotował 162 fałszywe informacje¹, a agencja prasowa AFP – aż 199².

¹ Stan na 30 marca 2020 r. (<https://euvsdisinfo.eu/disinformation-cases/?text=coronavirus&date=&offset=10>)

² Stan na 30 marca 2020 r. (<https://factcheck.afp.com/busting-coronavirus-myths>)

Dezinfo

Widzisz fałszywą informację?
Nie przesyłaj dalej.
Zgłoś ją lub skomentuj
– dodaj hasztag
#OznaczDezinfo

[#Oznacz

Odpowiedzialnie udostępniaj

Nie podawaj dalej plotek, pogłosek i nie potęguj zamieszania! W mediach społecznościowych wszyscy jesteśmy dziennikarzami. **Weź odpowiedzialność** za to, co przekazujesz dalej. Korzystaj z **zaufanych źródeł** i sam również bądź takim źródłem dla swoich bliskich.

Cześć wszystkim.

Mam info od koleżanki z Warszawy, która pracuje w administracji państwowej.

Zróbcie zakupy, bo potem ceny mogą być zabójcze w osiedlowych sklepikach...

Wszystkie centra handlowe będą zamknięte od poniedziałku. Czynne będą tylko sklepy spożywcze.

W niedzielę będzie orędzie prezydenta o wprowadzeniu stanu wyjątkowego. Warszawa ma być podzielona na 3 strefy. Wojsko już do Warszawy się zjeżdża. Wczoraj już było bardzo dużo w Warszawie."

[#Oznacz
#Dezinfo]

Przykładowe wiadomości
przesyłane przez internautów

Źródło: Własne

[#Oznacz
#Dezinfo]

Tajwańscy eksperci zapewniają prosty auto-test, który możemy wykonywać każdego ranka.

Weź głęboki oddech i wstrzymaj oddech na dłużej niż 10 sekund. Jeśli pomyślnie zakończysz badanie bez kaszlu, bez dyskomfortu, zatłoczenia, napięcia itp., udowodnione jest, że w płucach nie ma mukowiscydozy, co w zasadzie oznacza brak infekcji. W krytycznych czasach proszę codziennie rano wychodzić na świeże powietrze.

Dezinfo]

Gdzie szukać informacji o koronawirusie

Oficjalne informacje znajdziesz na rządowej stronie:

gov.pl/koronawirus

lub na oficjalnych profilach w mediach społecznościowych:

Ministerstwo Zdrowia

🐦 twitter.com/MZ_GOV_PL

f facebook.com/Ministerstwo-Zdrowia-135889759813803

Kancelaria Premiera Rady Ministrów

🐦 twitter.com/PremierRP

f facebook.com/kancelaria.premiera

Główny Inspektorat Sanitarny

🐦 twitter.com/GIS_gov

f facebook.com/GISgovpl

CERT Polska (cyberbezpieczeństwo)

🐦 twitter.com/CERT_Polska

f facebook.com/CERT.Polska

[#Oznacz

Dezinfo]

Zrozum cel

Dezinformację wyróżnia szkodliwa intencja. Ktoś celowo wprowadza nas w błąd. Dlaczego?

Motywacja polityczna

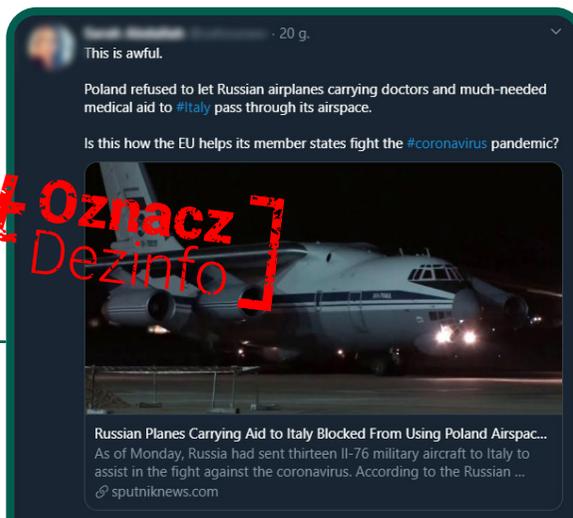
W styczniu 2020 r. portal EUvsDisinfo napisał, że dla prokremlowskich mediów koronawirus zaczyna wyglądać jak kopalnia złota dezinformacji³. Polska jest stale w TOP 5 krajów, których dotyczy rosyjska dezinformacja⁴.

CEL: Chaos i zamieszanie

Wywołanie wątpliwości, paniki, nieufności do autorytetów.

Polska nie zgodziła się na przelot rosyjskiego samolotu, który leciał z pomocą medyczną do Włoch? To fałszywa informacja

Źródło: screen Twitter, 24.03.2020

³ Conspiratorial Virus (<https://euvsdisinfo.eu/conspiratorial-virus/>)

⁴ The Best Defence Is Good Offense (<https://euvsdisinfo.eu/the-best-defence-is-good-offense/>)

Motywacja zarobkowa

Koronawirus to kolejny temat, który mogą wykorzystać cyberprzestępcy oraz oszuści. Ich metody są wciąż te same: fałszywe SMSy i wiadomości e-mail, podstawione strony internetowe i bramki płatności, złośliwe aplikacje.

CEL: Pieniądze i dane

Hasła do logowania w banku czy social mediach, dane osobowe.

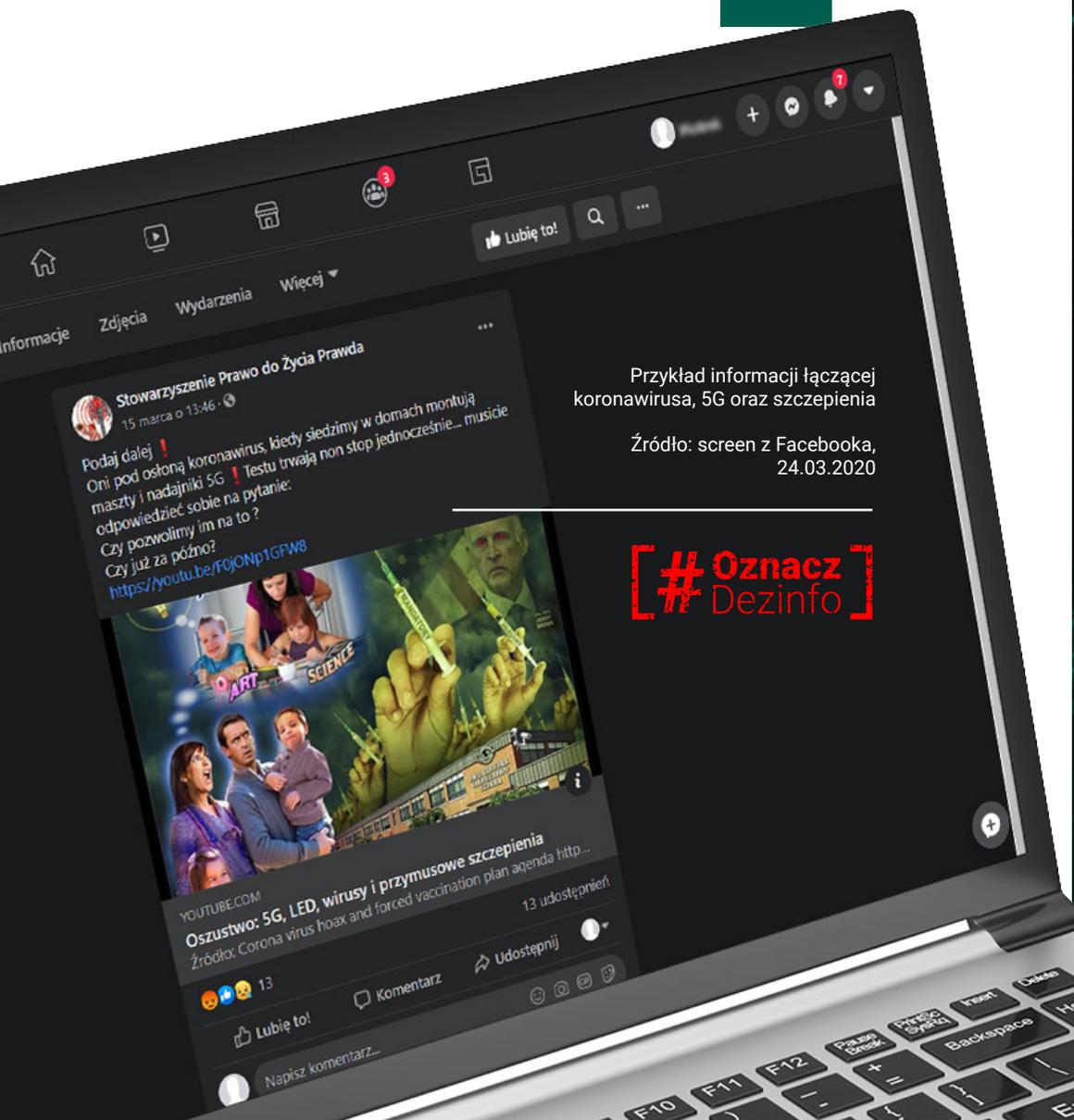
Informujemy, iż zgodnie z specustawą dt. koronawirusa Państwa środki na rachunku zostają przekazane do rezerw krajowych NBP. Zaloguj się, aby zatrzymać 1000 PLN. [https://dpdoplata.org/...](https://dpdoplata.org/)

[#Oznacz Dezinfo]

Przykład fałszywej informacji mającej wyłudzić dane logowania

Źródło: CERT Polska

[#Oznacz Dezinfo]

Przykład informacji łączącej koronawirusa, 5G oraz szczepienia

Źródło: screen z Facebooka, 24.03.2020

[#Oznacz
Dezinfo]

Analizuj treść

Włącz myślenie, nie emocje. Przeczytaj artykuł, zanim go skomentujesz. **Zadawaj pytania.** Czy znasz dany portal lub czy podano autora tekstu? **Pytaj o źródła, nie wierz na słowo krzykliwym grafikom ani zdjęciom.** Fotomontaż można zrobić w kilka minut! Zobacz jakim językiem napisano wiadomość. Naprawdę wierzysz komuś, kto pisze łamaną polszczyzną?

Zwróć uwagę na:

- **Tytuł** – czy to nie klasyczny clickbait? Drukowane litery, wykrzykniki, negatywne emocje?
- **Zdjęcie** – czy zostało dobrane tak, aby budzić negatywne skojarzenia?
- **Autora** – czy dana informacja podaje autora?
- **Treść** – czy tekst zawiera np. błędy stylistyczne? Czy powołuje się na źródła?
- **Źródło** – czy znasz daną stronę lub profil? Sprawdź jej adres. Być może podszywa się pod znany portal?

[#Oznac

Dezinfo

Czekaj, aż opadną emocje

Informacja budzi Twoje silne emocje? Złość, gniew a może strach? O to chodzi w dezinformacji! Często wtedy reagujemy zbyt szybko i podejmujemy nieracjonalne decyzje. Weź oddech, zanim coś udostępnisz lub skomentujesz.

Internetowe trolle
tylko czekają, aby Cię
sprowokować

Cyberprzestępcy
liczą, że pod wpływem
emocji popełnisz błąd

Zgodnie z specustawą dt koronawirusa wszyscy obywatele RP będą szczepieni. Z refundacją koszt wynosi 70 PLN. Opłac, aby uniknąć kolejek.

<https://dpdoplata.org/...>

Przykładowe próby oszustw cyberprzestępców

Źródło: CERT Polska

[#Oznac
Dezinfo]

[#Oznac

Dezinfo]

Zgłaszaj dezinformację

Nie bądź obojętny. Widzisz fałszywą informację? Działaj!

- **Próba wyłudzenia lub fałszywa strona:** zgłoś do CERT Polska incydent.cert.pl
- **Fake news w mediach społecznościowych:** zgłoś do moderatora danego portalu (kliknij w prawym górnym rogu posta i wybierz odpowiednią opcję).
- **Znajomy udostępnia fałszywe informacje:** napisz do niego lub zostaw komentarz i **#OznacDezinfo**. Podpowiedz dlaczego dana informacja jest nieprawdziwa i wskaż sprawdzone źródła.
- **Fałszywa informacja lub wypowiedź:** zgłoś do portali fact-checkingowych.

Gdzie zgłosić fake news do sprawdzenia?

Możesz zgłosić materiał do weryfikacji, np. tutaj:

- AFP Sprawdzam – sprawdzam.afp.com
- Stowarzyszenie Demagog – demagog.org.pl
- Konkret24 – konkret24.tvn24.pl
- Demaskator24.pl – demaskator24.pl

CERT Polska radzi

Sprawdź adres i wygląd strony, na której podajesz wrażliwe dane (logowania czy karty płatniczej). Masz czas, nie działaj pod presją! Nie klikaj odruchowo w linki, które otrzymujesz w SMS lub e-mailu. Wiadomość wydaje ci się podejrzana lub niewiarygodna? Zweryfikuj ją na oficjalnej stronie rzekomego nadawcy.

Widzisz stronę, która wyłudza dane do logowania? Fałszywy Facebook? Bramka płatności, a może bank?

Zgłoś to na

incydent.cert.pl/phishing

a CERT Polska uniemożliwi oszustom dalsze działanie!

Przemysław Jaroszewski

Kierownik CERT Polska